

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ФОРТЕПІАНО

ЗАГАЛЬНЕ ФОРТЕПІАНО

Освітній ступінь	магістр
Спеціальність	026 Сценічне мистецтво
Освітньо-наукова програма	Музична режисура
Статус	<u>вибіркова</u>
Форма контролю	<u>залік</u>

Курс	1,2
Семестр	1,2,3

ECTS	4	
Годин	120	90
Індивідуальні заняття	48	20
Самостійна робота	72	50

Інформація про викладачів навчальної дисципліни

ПІБ	Магомедбекова Н.П., заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри загального фортепіано Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського;
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0002-1193-2570 (Осока О.В)
e-mail	osokae@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

З кожним днем розширюється сфера діяльності музичного режисера. Майбутні професіонали у складному творчому процесі по створенню багаторівневого сценічного музичного твору водночас мають поєднати сюжет вистави, характери персонажів (драматичний актор або співак-актор) з музикою, танцем, сценічним рухом тощо. Саме завдяки фортепіано, як інструменту універсальному та багатоголосому, виникає можливість поєднати окреслені завдання при ознайомленні та виконанні музики практично всіх жанрів, стилів, виконавських складів (оперної, симфонічної, хорової, камерної, вокальної, інструментальної, танцювальної, джазової, народної та ін.)

Основна мета курсу:

Дисципліна «Загальне фортепіано» ставить за мету максимально охопити багатогранність режисерських завдань при фортепіанному виконанні музичного матеріалу сценічних творів (опер, балетів, музично-драматичних спектаклів та ін.), крім того, розширити загально-музичний світогляд студентів, ознайомитись з творами різних епох та стилів. Існує необмежена кількість клавірних перекладень та обробок, тому володіння фортепіано дозволяє досягнути практично всі існуючі сценічні форми та музичні жанри.

Завдання курсу:

- підвищення рівня володіння фортепіано з урахуванням попередньої музичної освіти;
- формування у студентів умінь та навичок гри в ансамблі;
- формування у студентів умінь та навичок акомпанування;
- удосконалення навичок читання нот з аркушу та транспонування;
- розвиток самостійності при ознайомленні та вивченні репертуару;
- напрацювання вмінь щодо використання теоретичних знань та практичних навичок з фаху, теорії та історії музики, аналізу музичних форм;
- формування готовності до сценічної діяльності.

Поліпшення компетентностей:

- поглиблені знання музичних стилів та музичних сценічних жанрів;
- навички організації самостійної роботи у відповідності щодо творчих задач;
- самостійність у вирішенні художніх задач інтерпретації.

Зміст дисципліни:

Основу навчального матеріалу складають зарубіжні та українські музичні твори різних стилів та епох. Рекомендований студенту репертуар відповідає індивідуальним особливостям студента, рівню його фортепіанної та загально музичної підготовки (середньої спеціальної або вищої). Перспективно-стильове планування індивідуальних занять направлено на подальший розвиток базових професійних якостей.

Музичним режисерам стануть у нагоді танцювальні, програмні (сюжетно яскраві) твори, в яких можливо побудувати та відтворити музичну драматургію будь-якого сценічного жанру тощо. Величезну користь принесе вивчення ансамблевих творів для чотириручного виконання (це не тільки перекладення оперних, симфонічних, балетних творів, а й звернення до оперних транскрипцій), яке сприятиме розвитку музичного слуху та образно-просторового мислення студента.

Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- оперну, балетну, музично-сценічну музику;
- літературу з історії музики, історії оперного театру, історії розвитку вокального, хорового, симфонічного та музично-сценічного мистецтва.

вміти:

- достатньо вільно читати нотний текст;
- інтерпретувати оригінальний музичний текст (якщо йдеться про старовинні твори);
- вивчати з вокалістами оперні партії;
- акомпанувати солісту, ансамблю;
- виявляти та відтворювати оркестрове звучання фортепіанної партії;
- реалізовувати художньо-виконавський задум (тембр, штрихи, педалізація, динамічний план, агогіка, технічні прийоми);

бути ознайомленим з:

- практичними основами суміжних фахових дисциплін (оперно-симфонічним диригуванням, оперною та камерно-вокальною практикою, читанням партитур та ін.);
- настройками та особливостями старовинних інструментів;
- широким колом творів різних стилів та жанрів (крім індивідуального плану) за допомогою перекладень для одного або двох фортепіано;
- спеціальною літературою, що досліджує всі аспекти роботи та взаємовідносини музичного режисера з творчим колективом;
- відеозаписами всесвітньо відомих постановок музично-сценічних творів.

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

СПЕЦІАЛЬНІ (ФАХОВІ, ПРЕДМЕТНІ) КОМПЕТЕНТНОСТІ

1. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції в галузі сценічного мистецтва.
2. Здатність до комплексного оперування специфічною системою виразних засобів (пластично-зображальними, звуковими, акторсько-виконавськими, монтажно-композиційними, сценарно-драматургічними тощо) при створенні та виробництві сценічного твору.
3. Здатність до публічної презентації результатів творчої (інтелектуальної) діяльності з метою популяризації українського й світового сценічного мистецтва.
4. Здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад культурно-мистецьких процесів.
5. Здатність до ефективної комунікації у творчому колективі під час організації, реалізації та презентації сценічного твору.
6. Здатність брати участь у фахових дискусіях із питань історії сценічного мистецтва, актуального стану та тенденцій його розвитку.
7. Здатність до організації сценічних проєктів, фестивалів та мистецьких заходів.
8. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід різноманітними шляхами й засобами.
9. Вміння застосовувати знання з педагогіки у навчально-виховному процесі у закладах вищої освіти.
10. Вміння планувати та здійснювати наукові дослідження, готувати результати наукової роботи до оприлюднення.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі сформованої системи знань, уявлень, інтересів.
2. Здатність застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
4. Здатність оперувати новітніми інформаційними та цифровими технологіями у галузі культури і мистецтва.
5. Здатність бути критичним і самокритичним.
6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї.
8. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
9. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Володіти професійними навичками зі створення продуктів сценічного мистецтва.
2. Відтворювати власну художню концепцію в творах сценічного мистецтва.
3. Здійснювати аналіз стилів та напрямів у мистецтві.
4. Вести фахову дискусію іноземною мовою.
5. Застосовувати інформаційні технології у професійній діяльності.
6. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання в процесі реалізації сценічного твору.
7. Оперувати системою виражальних засобів (пластично-зображальних, звукових, акторсько-виконавських, монтажно-композиційних, сценарно-драматургічних) при створенні та реалізації сценічного твору.
8. Аналізувати художній твір із метою його сценічної інтерпретації.
9. Обирати художні засоби, необхідні для реалізації задуму сценічного твору (проєкту).
10. Володіти термінологією сценічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
11. Здійснювати педагогічну діяльність у сфері сценічного мистецтва.
12. Планувати та здійснювати наукові дослідження у сфері культури та мистецтва, готувати результати наукової роботи до оприлюднення.

Перелік тем

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1

1. Поліфонічний твір, соната або варіації (можливо у чотириручному перекладенні).

Змістовий модуль 2

2. Частина музично-театрального твору (музика до музично-драматичного спектаклю, дія, сцена або акт опери, частина музичного спектаклю).
3. Акомпанемент (сольні вокальні номери з опер та музики до музично-драматичних спектаклів, камерно-вокальні, інструментальні або хорові твори).

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 3

4. Поліфонічний твір, соната або варіації (можливо у чотириручному перекладенні), або оперна увертюра у перекладенні для одного чи двох фортепіано в чотири руки.

Змістовий модуль 4

5. Частина музично-театрального твору (музика до музично-драматичного спектаклю, дія, сцена або акт опери, частина музичного спектаклю).
6. Танцювальний або програмний твір малої форми (п'єса для сольного або ансамблевого виконання в чотири руки).

МОДУЛЬ 3.

Змістовий модуль 5

7. Поліфонічний твір (перекладення у чотири руки) або твір великої форми (частина сонати у формі сонатного allegro, фантазія, варіації, рондо, увертюра).

Змістовий модуль 6

8. Частина музично-театрального твору (музика до музично-драматичного спектаклю, дія, сцена або акт опери, частина музичного спектаклю або оперети)
9. П'єса танцювальна, програмна або акомпанемент зі сценічного твору, що готується до вистави за фахом.

Форми та технології навчання

Реалізація поставлених завдань дисципліни «Загальне фортепіано» можлива виключно при комплексному підході. Визначальною стороною організації навчального процесу є перспективно-стильове планування індивідуальних занять.

Протягом 1,2,3 семестрів кожен студент вивчає оперну, інструментальну, вокальну, фортепіанну літературу, музично-сценічні твори різних епох, стилів, жанрів. Під час індивідуальних занять поглиблено вивчаються технічні та виражальні можливості фортепіано

Крім індивідуальних занять з дисципліни викладачем проводяться бесіди з актуальних питань музичного виконавства, художньої творчості як таких, що допомагають в особистісно-професійному становленні майбутніх музичних режисерів. На початку кожного семестру складається індивідуальний план кожного студента. В ньому документально фіксуються програми, виступи на академічних концертах та модульних заходах, результати оцінювання роботи студента.

Рекомендовано при вивченні ансамблю та акомпанементу поєднати студентів спеціалізації «Музична режисура» з метою розширення репертуару та збільшення часу занять з викладачем. Розклад складається таким чином: 30 хв. – один студент, 30 хв. – обидва студенти, 30 хв. – другий студент. Тобто, кожен з них має час для опрацювання індивідуальної програми та гри в ансамблі.

Самостійна робота студентів є найважливішою частиною навчального процесу, від її ефективності залежить рівень та якість засвоєння дисципліни.

Теми та завдання для самостійної роботи формуються з урахуванням індивідуального плану студентів та надаються викладачем щотижня. Для студентів спеціалізації «Музична режисура» перевага надається в опрацюванні оперних та балетних клавирів, партитур, вокальних акомпанементів, фортепіанних перекладень музики до музично-драматичних спектаклів.

Навчальні ресурси

Потний матеріал програмного репертуару, музикознавча та методична література представлена у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для самостійних занять та проведення аудиторних індивідуальних занять, репетицій, концертних виступів відповідно до розкладу. За умови дистанційного навчання всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу на платформах MOODLE, Viber, Zoom, Telegram, Google disk.

Методи контролю

Контроль здійснюється у кожному семестрі. Це є змістові модулі та заліки, на яких студент повинен виконати один твір напам'ять, ансамблі, акомпанементи та фортепіанні перекладення оперних творів – з нот. Поряд з обов'язковими формами контролю, в кожному семестрі проводяться академічні концерти або тематичні вечори, концерти, присвячені творчості того чи іншого композитора або концерти певних стилів та жанрів. Якщо студент приймає участь у такому концерті з певною частиною залікової або екзаменаційної програми, то цей виступ зараховується як залік або частина екзамену.

Система оцінювання

Семестри 1-3

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Контрольний урок	20
2.	Академічний концерт	20
3.	Залік	40
4.	Участь у концерті класу, кафедри тощо.	10
5.	Участь у конкурсі, фестивалі тощо	10
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів:

Критерії оцінювання повинні враховувати не тільки якість виконаної програми, зростання технічного рівня, опанування різних стилів та жанрів, але й результат самостійного опрацювання студентами рекомендованої літератури, пов'язаної з програмними творами. У кожній модульній програмі студент повинен виконати один твір напам'ять.

У загальній позиції оцінювання, стають визначальними такі фактори:

- рівень підготовки;
- рівень репертуару;

- технічний рівень виконання програми (розкриття образного змісту, відчуття стиля, відчуття цілісності форми, інтерпретації, володіння фактурою, педалізацією.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо: студент цілком засвоїв учбово-програмний матеріал, доносить ідею твору, правильно розуміє стильові особливості автора і твору, що виконується. Музична інтерпретація художньо-звукового образу відрізняється виразністю, технічною досконалістю та педалізацією.

Оцінка «добре» виставляється, якщо: студент цілком засвоїв програмний матеріал семестру, систематично займався. Виконання грамотне, технічно якісне, продумане і музичне, але має деякі недоліки.

Оцінка «задовільно» виставляється, якщо: студент посередньо знає учбово-програмний матеріал, але недостатнє проникнення в ідейно-художній зміст творів. Виконання програми з явними помилками.

Оцінка «незадовільно» одержується студентом за умови невиконання програми або виконання на дуже низькому художньому та технічному рівні із значними помилками, відсутність творчого розвитку студента, погані відвідування занять з фортепіано.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у вітчизняних та міжнародних музичних фестивалях та конкурсах, концертах, відвідування культурно-мистецьких заходів, оперних та драматичних вистав, мистецьких виставок тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. Д. З історії фортепіанної педагогіки: Хрестоматія. – Київ, 1974.
2. Баренбойм Л. А. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства.–Львів 1981.
3. Баренбойм Л. А. Шлях до музикування. –Львів 1989.
4. Воробкевич Т.Б. Методика гри на фортепіано. Навч.-методичний посібник. – Львів: ЛДМА, 2001.
5. Додаток до програм з курсу загального фортепіано для музичних вузів та середніх спеціальних музичних навчальних закладів /Укладач: С.Б. Зандрок/. - К.,1991.
6. Йовенко З.Н. Загальне фортепіано: питання методики. – К.: Муз. Україна, 1989.
7. Колеса Ф.М. Музикознавчі праці. – К.: Наукова думка, 1969.
8. Курковский Г. В. Питання фортепіанного виконавства. Збірник статей. – К.: Муз. Україна, 1983.
9. Муха А.І. Принцип програмності в музиці. – К.: Наук.думка, 1966.
10. Фадеева К.В. Вериківський М.І. Цикл фортепіанних прелюдій. – К.: КДУКіМ, 1997.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Ансамблі для фортепіано. Вип..1/ Ред.-упор. Л.Цвірко.- К., 1987.
2. Ансамблі для фортепіано/Упор. Л.Цвірко.- К., 1990.
3. Барвінський В. Твори для фортепіано. –К., 1988.
4. Бах Й. С. Французькі сюїти. — С.F.Peters. Leipzig.
5. І. Беркович Школа гри на фортепіано оп.35.– К., 1962.
6. Бетховен Л. Сонати. – С.F.Peters. Leipzig.
7. Бетховен Л. Семь народных танцев.— К., 1959.
8. Бетховен Л. Шесть легких сонат.— К., 1965.
9. Бортнянський Д. Сонати для фортепіано. - К., 1989.
10. Булгаков Л. Твори для фортепіано. – К., 1990.
11. Гайдн И. 12 легких сонат.— К., 1949.
12. Гайдн И. Сонаты. – С.F.Peters. Leipzig.
13. Годзяцький В.Характерні п'єси: Сім п'єс для фортепіано. – К., 1987.
14. Граємо джаз: Твори українських композиторів для фортепіано - К., 1990.
15. Губа В.Твори для фортепіано. - К., 1988.
16. Жербин М. 15 пьес для фортепиано.— К., 1956.
17. Колесса М. Вибрані твори для фортепіано. - К.,1984.
18. Косенко В. Вибрані твори для фортепіано. - К.,1986.
19. 300 лет клавирной музыки. Английские верджиналисты. Budapesht, 1980.
20. 300 лет клавирной музыки. Немецкое позднее барокко. Budapesht, 1980.
21. 300 лет клавирной музыки. Немецкие романтики. Budapesht, 1980.
22. 300 лет клавирной музыки. Славянские романтики. Budapesht, 1980.

23. 300 лет клавирной музыки. Средиземноморское барокко. Budapesht, 1980.
24. 300 лет клавирной музыки. Старинная немецкая музыка. Budapesht, 1980.
25. 300 лет клавирной музыки. Французское барокко. Budapesht, 1980.

26. Левітова Л. Фортепіанні твори. – Житомир, 1979.
27. Легкі сонатини українських композиторів для фортепіано. – К., 1985.
28. Лизогуб О. П'єси для фортепіано. – К., 1991.
29. Людкевич С. Вибрані твори для фортепіано. – К., 1989.
30. Майборода Г. Спогади про далеке: Вісім п'єс для фортепіано. - К., 1988.
31. Мартину Б. Детский альбом для фортепиано. — Budapesht, 1985.
32. Мендельсон Ф. Пісні без слів.— К., 1986.
33. Моцарт В. Легкі п'єси для фортепіано в 4 руки. – С.F.Peters. Leipzig.
34. Моцарт В. Сонати. — С.F.Peters. Leipzig.
35. Моцарт В. Шість венських сонатин. — С.F.Peters. Leipzig.
36. Моцарт В. П'єси для фортепіано. – С.F.Peters. Leipzig.
37. Нижанківський Н. Твори для фортепіано. – К., 1989.
38. Пісні народів світу. Обробка для фортепіано в 4 руки С.Павлюченка/ Ред. І.Рябова. – К., 1978.
39. Пісні народів СРСР. Обробка для фортепіано в 4 руки С.Павлюченка/ Ред. І.Рябова. – К., 1977.
40. Поліфонічні п'єси азербайджанських композиторів / Сост. К. Сафаралієва. — Баку, 1970.
41. Полифонические пьесы для фортепиано / Сост. А. Гудько. – К., 1986.
42. Поліфонічні твори українських композиторів для фортепіано. Зошит 3. – К., 1990.
43. Полоз Н. Твори для фортепіано. – К., 1990.
44. Польський І. Двадцять чотири колядки для фортепіано. – К. 1990.
45. П'єси українських композиторів. Вип. 2. – К., 1988.
46. Ревуцький Л. Вибрані фортепіанні твори. – К., 1988.
47. Сасько Г. Відгуки століть. – К., 1982.
48. Сільванський М. Твори для фортепіано. – К., 1986.
49. Сільвестров В. Сонати для фортепіано. – К., 1987.
50. Сімович Р. Вибрані п'єси для фортепіано. – К., 1985.
51. Скарлатти Д. Сонати для фортепіано – Budapesht, 1985.
52. Сонатини українських композиторів для фортепіано. – К., 1989.
53. Степаненко М. Дитячий альбом. – К., 1987.
54. Степовий Я. Вибрані фортепіанні твори. – К., 1983.
55. Твори українських композиторів для фортепіано. Вип. 1,2,3,4,5, 6. – К., 1976–1984.
56. Українська фортепіанна музика. Хрестоматія Т. 1. – К., 1974.
57. Українська фортепіанна музика. Хрестоматія Т. 2. – К., 1981.
58. Українська фортепіанна музика. Хрестоматія Т. 3. – К., 1986.
59. Українська фортепіанна спадщина. Вип. І. – К., 1983.
60. Фортепиано. 5 кл. ДМШ / Сост. Б. Милич,— К., 1976.
61. Фрейдлін Я. Юнацьке концертино. – К., 1986.
62. Хрестоматія для фортепіано. 1—4 кл. ДМШ / Сост. и ред. Л. Рябошапка, Г. Телеологлу.— Кишинев, 1987.
63. Чимароза Д. Избранные сонаты для фортепиано. Т. 1 / Budapesht, 1985.
64. Щуровський Ю. Вибрані твори для фортепіано. – К., 1987.
65. Яковчук О. Прелюдії та фуги. – К., 1988.